

Handan Şenköken'in söyleşisi ile Selim İleri'nin anıları

Ruh ufkunu arayan duygu yüklü bir romancının anıları

Handan Şenköken ile gerçekleştirdiği söyleşi kitabı "Anılar; İssiz ve Yağmurlu" da içten, yalın, yapmacıksız, nesnel bir üslup kullanıyor Selim İleri. Daha doğrusu, hiçbir konu dışı ayrıntı okuyucuyu oyalamıyor ya da dikkati dağıtmıyor. Anlatılanlar bir romancının renkli dünyasından kesitleri sunuyor bize.

ŞENER ÖZTOP

Selim İleri "muhayyilesi" zengin olan bir romancıdır. Son kitabı: "Anılar; İssiz ve yağmurlu" anı-söyleşi tarzında... Söyleşiyi gerçekleştiren Handan Şenköken, bir sürpriz yaparak Selim İleri'ye en eski anısını sorar ve kitabın oluşmasının ilk adımı atılmış olur. Söyleşiyi gerçekleştiren kasetleri deşifre eder. Söyleşiler giderek "yazışmaya" dönüşür. Kitabın arka kapağında özlü tanıtma yazısında şöyle deniliyor: "Anılar; İssiz ve yağmurlu, söyleşmeyle başlayıp yazmak çabasına dönüşmüş bir anı kitabı. Selim İleri yaşamını, edebiyat, sinema, tiyatro, televizyon alanındaki çalışmalarını, bu çevrelerin ünlü kişilerini, Türkiye'nin son yarım yüzyılına damgasını vurmuş siyasal olayları ve çalkantıları çok renkli bir anlatımla dile getiriyor."

Duygusal bellek yazarın anılarının merkezidir. Yaşanmışın izdüşümleri birer birer hatırlamaya çalışır. Zaman ve bellek birbiriyle iç içe çağrışırlır. Selim İleri böylece kendi dünyasının "bilinmeyenlerini" Handan Şenköken'in ilgi çekici sorularına verdiği cevaplarla "hayat kesitlerini" gün ışığına çıkarır. Kişisel izlenimlerini, duygusal dalgalanmalarını, aile içi yaşantılarını usta bir anlatımla edebiyat dünyasına kazandırır. André Gide'in söylediği gibi "Bütün ömrümüz kendi kendimizin silinmez bir portresini çizmekle geçer" sözünden yola çıkarak "Anılar; İssiz ve yağmurlu" yazarın bir özyaşamöyküsüdür. Kitabı nasıl bir süre içinde merakla, zevkle, yer yer düşünerek, hüzünlenererek okudum ve yazarımızın renkli dünyasına girmeye çalıştım.

"... Araya gurur kırıldığı girince bende her şey biter."

"Duygularım bende, kendi yalnızlığımda" diyen Selim İleri'nin kitapları gereği kadar tartışılmadı, değerlendiril-

medi. Yazımsal ve sanatsal duruşu; zaman ve mekânın prizmalarından geçirilmedi, keşfedilmedi." Beni okumak, ün ilgilendirmedir. Yalnızca insan acısı ilgilendirdi" (s. 136) diyecektir. Bir anlamda her an, kendisiyle hesaplaşan, kılı kırk yaran, kırılğan ve hassas bir ruhun "yaşadığı hayatı", müthiş bir gözlem gücüyle duyguların, anıların çağrışımıyla romanlarına, öykülerine "konular" aradı. Bu arayışlar, "kayıp zamanın izini" sürmek, yıllarca önce yaşanmış, unutulmaya yüz tutmuş insan manzaralarını, yaşıntıları büyük bir tutkuyla araştırdı, izledi ve gördü. İnsanları duygulu ve şüpheli şefkatle; umutsuz "kölrengi kasvet akşamlarında" sevinciyle seyretti. İnsanların kendi kendini tanımadığını, hiçbir zaman düşündükleri kadar mutlu olmadıklarını (kendi aile çevresiyle karşılaştırarak) biteviye aklından geçirdi. Yalnızlık girdabına düştü. "Gönül sarsıntısı" geçirdi. Hayata isyan etti: "... Bu pis dünyada, herkesin birbirine kazık atmaya yazgılı olduğumu seziyorum. Yani başkalarını karalamak yerine, anlamayı tercih ediyorum diyor ve hemen ekliyor: Bu dünyanın her şeyine yabancı olduğumu hissettim, hep böyle hissettim. Bu dünyanın her şeyine yabancıyım. Bu yüzden de bu dünyanın değişmesini isteyenlerden yani bir gönül akışım oldu" (s. 139) Daha sonra "Sabahattin Ali benim için bir isyan manifestosuydu." (s. 64) diyecektir. İnce, kırılğan bir ruh benliğini sarar. Birçok duygu arasında gidip gelir: (...) Hayatta hiçbir şey benim için acı ve dayanışmadan anlamlı olmadı. Dostoyevski, 'insanı insan kılan tek şey merhamet duygusudur' diyor. Buna çok inanıyorum." (s. 136)

Söyleşi(sin)de içten, yalın, yapmacıksız, nesnel bir üslup kullanıyor. Daha doğrusu, hiçbir konu dışı ayrıntı okuyucuyu oyalamıyor ya da dikkati dağıtmıyor. Anlatılanlar bir romancının renkli dünyasından kesitleri sunmaktadır. Dışsal ve içsel dolayımın önemli objesi, hayatın içinde var olan insandır. İnsanın kendisidir. Bize göre "anı-söyleşi" türünde yapılan bu ilgi çekici konuşmalar anı edebiyatının önemini ortaya koyuyor. Anılar bir iç yaşayıştan doğmuştur. Hayatımızdan bir kesit olarak görürüz. Onları yaşayarak, duygulanarak, hayıflanarak okumamız da bundandır.

Bu nedenle Selim İleri'nin "anıların" okuduğumuzda bizde değişik bir tad, yoğun duygulanımlar, düşünceler meydana getiriyor. Başka bir deyişle, içsel ve dışsal dünyamızı yansıtıyor. Anılarda yer alan her şey, geçmişin bilinci, zaman/mekân/olaylar/kişiler, daha değerli, daha önemli, daha gerçek bir hayatla dolu canlı sahnelerdir. Yalnız ve özgür kişi olarak yaşamak bir hayli zordur.

"... Hayatı kaygan taşların üstünden atlayarak geçilen bir akarsu gibi..."

René Girard'ın benzetmesiyle Selim İleri'nin "hayatı kaygan taşların üstünden atlayarak geçilen bir akarsu gibi" ... Anılarını olağanüstü bir ayrıntı zenginliğiyle tasvir ediyor. Tıpkı M. Proust gibi "duyularımızın bitmez tükenmez coşkun ayrıntılarını veriyor." İşte tam burada René Girard'ın bu konuyla örtüşen sözünü alıntulamak isterim: "Her olayın kendi serabını yansıtır perdeye; seraplar, yaşayan anıları öldürüp önceki 'hakikatlerin' yerini alan yeni 'hakikatler' halin-

de birbirini izler ve günlük deneyimleri de acımasız bir sansürden geçirerek gelecekteki hakikatlerden de kendilerini korurlar." (René Girard: Romantik Yalın ve Romansal Hakikat, Çev.: Arzu Etensel İldem, Metis Yay. İst. 2001, s. 87)

Demek ki hayatın acısını, hüznünü, sevincini birlikte tadan romancımızın kendine ait çarpıcı özgün anıları; bellek zenginliğiyle, ruhsal benliğinin derinliklerine iniyor, romancıyı kapsamlı bir biçimde tanıtıyor. Her anı parçası yaşanmış ya da yaşanacak serüvenlerin anlamlı bir toplamı değil midir? Bu noktada Selim İleri'nin anıları: tıpkı "İssiz ve yağmurlu" ... İnsanlık komedyaşının ya da hayal olmuş hakikatlerin görüntüleridir. Bu bağlamda yaşanmış anılardan edindiğimiz izlenime göre romancı kendine özgü kuralları olan bir dünya yaratır. Modern sosyal yaşamın içinde var olan insanın "tedirginliklerini", bununla birlikte hızla bizden uzaklaşan 'yitip giden zamanı' ve o dönemde yaşamış insanların öykülerini de gün yüzüne çıkarmış olur. Bir bakıma romancı, yaşadığı çevreye, insanlara, olaylara tanıklık eder. Geçmiş ve şimdiyi anımsadığı için karşılaştırma gereğini duyacaktır. Geçmişin güzel günleri, maziden arta kalanları bir bir hatırlar, hiç umulmadık bir yazarın, küçümsenen bir kitabında o güzelliklerin yaşanacağını yazar:

"Geçmiş günlerini nereden saptayabiliriz dersin, o da hazin; edebiyat tarihimizin 'piyasa romanı' saydığı bir kiptan, Kerime Nadir'in Aşka Tövbe senden..." (s. 198)

"Geçmiş olmayan toplumların geleceği de olmayacak."

Selim İleri, bir gönül ve mazi insanıdır. Anılar onu hep meşgul eder, ruh ufkunu arayan, araştıran bulan bir insanıdır. Tabiata âşiktir. İstanbul tutkunudur. Bodrum onun gençlik yıllarının bir izdüşümüdür, esin kaynağıdır. Bodrum Kalesi simgesidir. Simgelenmiş iç yaşantılara ilgi duyar. İmgelerin ışığında sisli, puslu ve azgın dalgaların dövdüğü bir Bodrum Kalesi'ni; martı çığlıklarının ve denizin sağır edici uğultusunun yankılandığı kale surlarını hayal eder. Görüntüler dünyasına: Mimariye, resme, sinemaya ve doğaya karşı duyarlıdır. Bir bakıma 'estet' kişiliğe sahiptir.

Tıpkı bir Faust gibi hayatın anlamını bulmak için insanoğlunun gerçekleştirdiği uçuz bucaksız arayışın bir simgesidir. Bencil olmamasına rağmen mutsuz olduğunu ve yakınları ile olan ilişkilerinin tatmin edici olmadığını görünce şaşırır, kırılır ve küser. İnsanların ikiyüzlülüğünden, maskelerinden hoşnut değildir. "... Çağdaş insanın kişilik bütünlüğünü yitirmek pahasına kendi menfaatinin peşinde koşmuş olması onda yarattığı reaksiyonlar tepkiseldir."

Zamandışi esrimeler ya da birçok duygu arasında gidip gelmeler

Erich Fromm, "Gerçek sevgi, kökenini yaratıcılıktan alır" sözünün önsartı, sevgiyi verebilen bireyin kuvvetidir. (...) yaratıcılığı, belirli etkinliklerde ortaya çıktığı biçimiyle incelemeye çalışmak zordur; çünkü "genel" olanı tam olarak anlayabilmemiz, ancak "somut" ve "özel" olanı incelemekle mümkün olabilir" diyor. Bize Fromm'un en önemli

vurgulayıcı sözü ise: "Yaratıcılığın en önemli objesi, insanın kendisidir." (Erich Fromm: Erdem ve Mutluluk, Çev.: Ayda Yörükân, (2. baskı, İş Bankası Yay. Ank. 1994, ss. 113-119)

Hemen her romanında bir yenilik, yalnız kendisinde bilinen değişiklik, öyküden romana, denemeden eleştiriye, senaryodan tiyatroya kadar hedefe doğru bir yürüyüş vardır Selim İleri'de...

Sanata yönelişinde çekeğin ve yeşilin rolünü... renkleri, şekilleri, kokuları anımsar. Zaaflarını bir bir sayar: "Çiçeklere zaafım vardı, denize, yelkenlilere, boz kayalıklara, dalgalara, mevsimlerin değişimlerine, hele sonbahara..." (s. 16) Yazarımız doğaya tutkundur. Bir bakıma içsel duygulanımlarını hiç çekinmeden içini döker.

Bellekte kalan, çocukta iz bırakan sesler, kokular, görüntüler sorulur. Cevabı hazırır.

Hayal dünyasının içine sığmayan, romancı kişiliğinin "kölrengi" evrenini şöyle açıklar: "Seslerden çok renkler ve şekiller onu cezbeder. Meyve bahçeleri, bahar çiçekleri, ağaçların çiçeğe ve meyveye durması, ilk ham şeftali!.. Tıpkı Hermann Hesse gibi "Şeftali Ağacı"na ilgi...

Tabiatın sonsuz pitoresk görüntüleri bir 'ruh ürpermesi' halinde gözler önüne gelir: Deniz... Şifa'nın burnunda sokak, bir çıkmaz sokak. Yar, Deniz, aşağıda sonbaharda mor dalgalar." (s. 16) Bütün bu güzellikleri "Gelinlik Kız" öyküsünde yazar. Çocukluğumuzun unutulmaz leitmotifi istasyon: Tren, sonsuzluğa uzayıp giden demiryolu, lokomotifin gri boz bulanık dumanı, kampana düdüğü... ayrılıklar, sevinçler ürperir. Goethe'nin dediği gibi "insanın en iyi tarafı ürpermesidir." Sesler, renkler, ışıklar, kokular, Moda Plajı'nın iyot kokan yosunlarını, müzik seslerinin hava atmosferinde dalgalanıp-yayıldığını anımsar. "Sovyetik sosyalizmden uzak durdum. Lise yıllarımda, dünyanın büyük acıdan kurtuluşuna komünizmde görüyordum." (s. 43) der. Hemen arkasından şu somut gerçeği beyinlere nakşeder: "... İstedığınız kadar kültürlü olun, bu ülkede yazarlığın gerçek bir uğraş olduğunu bir türlü kavrayamazsınız." (s. 46)

"Resim üstüne, ressamlarımız üstüne yazı yazdım. Müzik üzerine bir iki anı yazısı dışında yazmadım, yazamam." (s. 54) "... Zaten Tennessee Williams benim için yirminci yüzyılın en büyüklerinden." (s. 56) "Filim yıldızı olmak istiyordum." (s. 56) der.

"Yazın sinemaların kendine özgü ve tuhaf bir serinliği olur. Böyle birçok Türk filmi seyrettik. Türk sinemasının en duyarlı, en naif dönemiydi." (s. 58) der.

Romancının bir estet olarak ruhsal portresi

Okumayı ve yazmayı sever. Gecelerin sessizliğini daktilo sesi doldurur. Okumanın ve yazmanın hazzını ve zevkini tadar. Yazdıkça gönül yücelişine yükselir. Hazcılık ya da zevkçilik (hedonizm), zevki hem gerçek olgular, hem de kurallar bakımından, insanın hareketlerine yönveren bir ilke olarak görür. Çalışma odası (salonu) sanki bir yatak odasıdır. Bu durum onu edebiyat araştırmacılığına götürür. Gençliğinde Attilâ İlhan'dan bir mektup alır: "Ne alkol, ne serserilik, ne cinsel özgürlük çıkış yoludur; yalnızca çalışmak kurtarır..." (s. 126) diyordu. Bu

mektup Selim İleri'ye bir ilke, bir örnek olur.

Ruh karmaşıklığını, yaşantının monotonluğunu arkadaşlarıyla gidermeye çalışır. Bu, ya sinema ve tiyatro çevresinden ya da edebiyat ortamındandır. Yazarımızın ruhsal portresini çizmek gerekirse: Zaman zaman dost aile toplantılarına katılır. Orada dinleyici ve gözlemcidir. Kıbar ve çekinik tavırlıdır. Aslına bakılırsa, çevresiyle kendi hobilerini ya da sevdiği konuları dönüp dolaştırmadan kendine çekinmektense, son derece munis, rikkatli, karşısındakini kırmadan, üzmeden onunla duygu ve düşüncelerini paylaşmak ister.

Romanına alacağı konuları, kahramanları arasındaki ilişkileri ayrıntılı bir biçimde inceler, gözlemleriyle ya da imgesel hayal gücünün soru/cevaplarıyla kafasında betimler ve kurgular. Bir bakıma onda gönül ve ruh yüceliği ağır basar. Cömerttir. Maddiyata önem vermez. Çoğunlukla gönül dostlarıyla yemeklerini içkili tanınmış bir restoranda yer. Zaman zaman davetlere katılır. İkiyüzlü maskeleymiş ilişkilere yüz vermez.

Geçmişle/şimdi arasında yaşanmış anekdotları belleğinin labirentlerinde saklar, müthiş bir gözlem, araştırma ve image zenginliği vardır. Anılar, geçmişle yakın geçmiş arasında gidip gelir. İnsanlara hatta anılara karşı çoğu zaman özel bir bağlılık gösterir. Yitik zamanın duygulanımlarına, yaşantılarına, anılarına gömülür. Oradan 'bilinmeyenleri' şimdiye (bugüne) taşır. Olayların zaman dışı cevherini yakalamak ayrıcalığını üzerinde taşır. Zaman dışı esrimeler (extase) anılarında belli anlarda belirir. Babasını ve annesini erken yaşta kaybetmenin hüznünü yaşar. Bu acı bazen şiddetli bir acıdır. İçsel dolayımın özünü açığa vurur.

Yazarımız geçmişle bağlılığını düşünmesine ışık tutması için arayış içindedir. Ayrıca gören ve estetiğe önem veren bir kişidir. Tıpkı bir ressam gibi çevresini gözlemler, etüt eder. Bir bakıma romanlarından edindiğimiz izlenime göre; okuru bütün nesnelere aynı değeri vermeye davet eder. Yaşadığı çevrede, insanlar, olaylar, nesnelere ona esin kaynağı olur.

"İnsanın ufku insandır."

Yahya Kemal'in ünlü sözünü Tanpınar, yazılarında nakleder: "İnsanın ufku insandır." Ne kadar yerinde bir söz... İnsanın yaratıcılığını, bilgi ve görgü dağarcığını karşılıklı kültürel anlamda diyaloglar sağlıyor. Sırası gelmişken Selim İleri'nin "ruh ufkunu" açan, edebiyat dünyasına adım atmasını sağlayan, diğer bir deyişle, yazarlık serüveninin "ateşleyicileri" olarak; Rauf Mutluay, Vedat Günyol, Attilâ İlhan ve Kemal Tahir'dir. Daha sonra bu halka genişleyecektir.

Selim İleri, Rauf Mutluay'a tutkunluğunu, değerbilirliğini şu sözleriyle açıklar: "Her zaman söyledim: Türkiye de, Allah rahmet eylesin, Rauf Hoca gibi on beş yirmi edebiyat öğretmeni olsa, vatanın bütün çehresi değişirdi. Rauf Mutluay edebiyatı hiç sevmeyen çocuklara bile kitap okutmanın bir yolunu bulur, okuma sanatını ille sevdirirdi." (s. 65)

"... Edebiyat dünyasına adım atmanı sağlayan Vedat Günyol muydu?" sorusuna Selim İleri, şu ilginç cevabı verir: "Fransızca hocamız Vedat Günyol, Rauf bey gibi ama belki de Rauf Bey'den de üstün bir insandı. Vedat Bey(...) Çok kültürlüdür. Hayatımda o güne kadar öylesine donanımlı bir insanla karşılaşmamıştım. (...) S. İleri, Vedat Günyol'un kütüphanesinde 7-8 bin kitap olduğunu söyler." (s. 69-70)

Selim İleri lise yıllarında Attilâ İlhan'a mektuplar yazar. Giyabi tanışmadır bu! Attilâ ağabey "tek bir kez yanıtladı" (s. 125) der. 1971'de yüz yüze tanışılır: "... Hepsini yirmi bir, yirmi iki yaşındayım. Nereye çekersem oraya gideceğim Attilâ İlhan'ın dengesi ve sıkı düzeni birden allak bullak etti. Nitekim beş altı yıl

sonra bana bir mektup yazmıştı.

1976 yılında "Dostlukların Son Günü" adlı kitabının Sait Faik Hikâye Ödülü'nü almasının hemen ardından Attilâ İlhan'ın şu sözlerini yazarımız unutamaz: "Bir kitabı çoğu kez üç beş kişi bizi anlatsın diye yazarız. O üç beş kişi bizi okumaz ve bizi asıl anlatan üç beş okuru bizde tanıma fırsatını bulamayız." (s. 126-127)

Selim İleri, "bilinç akışını" sürekli mektuplarla; yer yer fırsat buldukça söyleşilerle Attilâ İlhan'la paylaşır. Onu yön veren bir ağabey olarak görür ve içsel duygulanımlarını şöyle anlatır: "1975'ten 2002'ye, besbelli sonraki, gelecekteki yıllara, ömrümüzce; az zaman değil. Attilâ İlhan'ı şair, romancı, gazeteci kimlikleriyle çok severim. Hemen her yazdığını okudum. Ama insan olarak da çok severim. Sohbetini dinlemekten büyük zevk alırım. Yazarlık coşkusunu bir gün olsun yitirmemiş, çok çalışkan bir ustadan bugün de öğreneceklerim var..." (s. 130) der.

Taşranın gri aydınlığını duyumsamak...

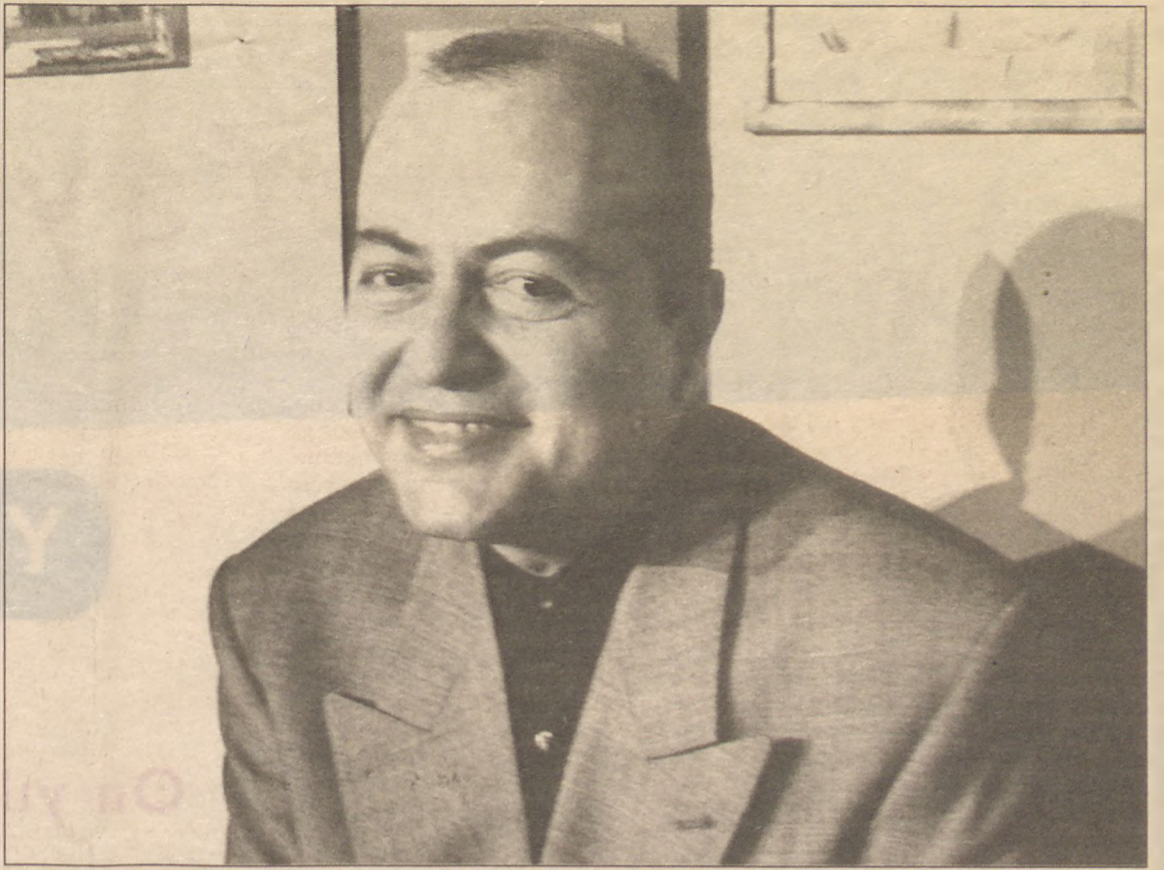
"Denizsiz, küçük taşra şehirleri, siz olmasaydınız, yalnızlık anlaşılır mıydı?" "Küçük Taşra Şehirleri" S. İleri

Handan Şenköken'in, S. İleri'ye "taşra" konusunda ilgi çekici sorusu şudur:

"Kırık Bir Aşk Hikâyesi baştan sona 'taşra', 'kasaba', 'küçük kent' dünyasını yansıtıyor. Seni Kalbime Gömdüm de Eylül'ün (Türkân Şoray'ın) kökeni de taşralı, eşraf ailesinden geliyor Eylül. Taşra hayatını biliyorum, yaşadım. O dünyayı gerçekten yansıtmışsın. Bu na-

Handan Şenköken'in Selim İleri'yle yaptığı ilginç söyleşi geçmişten yeniden canlandırıyor. Yukarıda Şenköken bir ödül töreninde.

Selim İleri, bir gönül ve mazi insanıdır. Anılar onu hep meşgul eder, ruh ufkunu arayan, araştıran bulan bir insandır. Taşıta aşiktir. İstanbul tutkudur. Bodrum onun gençlik yıllarının bir izdüşümüdür, esin kaynağıdır.

sıl oldu? Yani yaşamadığın, tanımadığın halde...

Ayrıca hem Yaşarken ve Ölürken'de, hem de Hayal ve İstirap'ta uzun, şair-tacı taşra bölümleri var. Nasıl açıklayacaksınız?"

Selim İleri bu soruya şöyle cevap verir: "...içimde taşra dünyasının kapalı hayatını, der ufkunu, içe işleyici tekdüzeliğini, yalnızlığını kaleme getirmek istediği bende vardır.

Tokat'taki askerliğim dışında küçük kentte, taşra kasabasında yaşamadım. (...) çocukluğumdaki Adapazarı düğünleri... Yaşarken ve Ölürken'i ya da Hayal ve İstirap'ı da öylesi bir duyuşla yakalamıştım. Ansızın kuruluşturdum dünya, sokakları, günbatımındaki hüznü, evleri, evlerin içindeki hayatı görebiliyorum. Hep daha önce yaşamışım gibi...

(...) taşrada, küçük kentlerde geçen romanlar hep büyük zaafım oldu. Köy romanlarına hiçbir zaman büyük yakınlık duymadım, yerli köy romanlarına. Ama yerli ya da yabancı taşra romanlarında doğumumdan önceki bir hayatı yakaladım sanki; öylesine yurtsamayla okudum." (ss. 169-170).

Selim İleri roman dilinin iklimine biyografik türde ressam, yazar ya da dönemin tanınmış insan portrelerinin hayatını konu edinen romanlar ve oyunlar yazdı. Fırça darbelerinden, ressamların dünyasını yakalamaya çalışır: Ressam Münif Fehim, ilk Müslüman Türk kadın ressam Mihri Müşfik'in hayat hikâyeleri... Bir giz değilse, nedir bu? "Bizim Yokuş"un yılların emektar ressamı Münif Fehim, romancımızın kaleminde hayat bulur. "Onlar bende daha o zaman bir romandı." diyerek gençlik yıllarına bir gönderme yapar S. İleri. Ve şunları ekler sözlerine: "Yazabilmem için Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın'ın sürecini beklemişim" (s. 299) diyecektir.

Diğer taraftan "Ölü Bir Kelebek" oyununda

kadın ressam Mihri Müşfik'in yaşamöyküsüdür. S. İleri, hayal dünyasına sığmayan romancı kişiliğinin "kölrengi" dünyasını paylaştığı ressamın hayata bakış açısıyla örtüştüğünü 'imâ' ederek şunları söyler: "Mihri Müşfik'in hayat üzerine söyledikleri maskesizdir. Söylediği her şey maskesizdir. Onun, yani sahnedeki Mihri Müşfik'in şair-tacı yanı da budur. Birçok sözü benimle örtüşüyor. İçimdeki isyanı, bastırılmış isyanı onu uyarladığım söylenebilir." (s. 334)

"...yıllar var ki ıssızlığı seçtim, yağmur yağsın ve içim yıkansın istedim."

"Hiçbir kitabımı şu ya da bu akımın, modanın, eğilimin tarza içinde düşünerek yazmadım. Kitapların, özellikle roman ve öykünün kendileri belirledi. Biçim benim için çok önemli, ama içeriğin gereksindiği biçim." (...) Bende roman bir program, bir disiplin çerçevesinde gelişmiyor. Daha çok metin kendini örüyor, bazen de rastlantıların itki rol oynuyor" (ss. 310-341) diyen Selim İleri, sanat poetikasını açıklıyor.

İçsel duygulanımını ve "ruh yüceliğini" de şöyle dile getirir: "Bir yaştan, bir noktadan sonra ihtiraslardan kurtulmayı ilke edindim. Diyebilirim ki, ihtirasız bir insan olmaktan başka ihtirasım kalmadı. (...) 1960'lardan bugüne beni en çok 'acı' ilgilendirdi, insanın acısı, hayvanların acısı, acı çektiğine inandığım bitkilerin acısı... Bu acının dinmezliğini de biliyorum" (s. 335) der.

Romanlarında ve oyunlarında canlandırdığı "...insanları kendime çok yakın hissettim. Karşılığımı onlarda bulabildim. Onların sözcüsü olmak istedim" (s. 173) diyen Selim İleri, edebiyatımızın "vefalı", "değerbilir" bir romancısıdır.

"Tutkun olduğum şair": Behçet Necatigil, "kendime en yakın kişiyi Tanpınar'da buldum" ve nihayet "çok sevdiğim" dediği Abdülhak Şinasi Hisar; romancımızın "ruh ufkunu" açan şair ve yazarlarımızdır.

"Anılar; ıssız ve yağmurlu", geçmişin yeniden canlandırılması ve değerlendirilmesidir. ■

Selim İleri: Anılar; İssız ve Yağmurlu/ Söyleşiyi gerçekleştiren: Handan Şenköken/ Doğan Kitapçılık Yay./ İst. 2002/ 345 s.

